

Kanegelo ye e bolela ka Charlotte Maxeke.

Ka ngwaga wa 1901, o ile a ba mosadi wa mathomo wa MoAfrika Borwa wa go amogela tikrii ya yunibesithi.

Charlotte Maxeke e be e le molwela ditokelo, a le bohlale ebile e le moetapele wa tša sedumedi.

Pukukanegelo ye e keteka tša bophelo bja gagwe.

Khanyisa le Nthuseng ba sepela ka maoto go ya gae morago ga sekolo.

Letšatši le be le fiša tšhiritšhiri ge ba feta sepetlele. Ba ile ba tšea sephetho sa go khutša moriting wa boemapese ka ntle ga sefero.

Leina la sepetlele seo ke *Charlotte Maxeke Johannesburg Academic Hospital*.

“Hei, na o tseba gore Charlotte Maxeke ke mang le go re ke ka lebaka la eng sepetlele se se reetšwe leina la gagwe?”
Khanyisa a botšiša mogwera wa gagwe.

Nthuseng a fetola, “Le ge ke šetše ke fetile mo makga a mmalwa, ga se ke ka nagana ka seo go fihla gabjale.”

Moithuti o be a feta mo kgauswi ge basetsana ba le gare ba bolela. O ithutela Thutamahlale ya tša Maphelo kua Yunibesithing ya Witwatersrand.

“Nka go botša gore Charlotte ke mang!” Busisiwe, wa moithuti a realo.

“Charlotte Makgomo Mannya o belegwe ka ngwaga wa 1870,” Busisiwe a thoma ka tsela yeo.

“Ijoo, ke tekano ya mengwaga ye 150 ya go feta!” Khanyisa a kgotsa.

“Ee, go na le dipego tša go fapana mabapi le gore Charlotte o belegwe neng, le gona kae. Tše dingwe di re o belegetšwe Kapa Bohlabela, tše dingwe di re o belegetšwe kua Limpopo,” Busisiwe a tšwela pele.

“Charlotte o tsene sekolo sa Baromiwa, moo a ilego a atlega ka maemo a godimo. O be a na le bokgoni bja maleme le Mmetse. O be a kgona go ngwala ka isiXhosa, seDutch le Seisemane.”

“Charlotte o feditše dithuto tša marematlou ka pela go feta bana ba bantši,” Busisiwe a homola gannyane.

“Mahlatse a Charlotte,” Nthuseng a realo.

“Charlotte wa bohlale,” Khanyisa a realo.

“Charlotte o be a le bohlale a bile a kgona go opela ka lentšu le le bose,” Busisiwe a realo.

“Morago ga go utollwa ga ditaamane ka Afrika Borwa, lapa la gaboCharlotte la hudugela Kimberley, go la Kapa Leboa.

E be e le morutišigadi e bile a opela le sehlopha sa *African Jubilee*.”

“Charlotte o ile a etela Engelane le sehlopha sa African Jubilee. Ba be ba opelela batho ba maemo a godimo kua London, morago ba tšea leeto la go ya Amerika,” Busisiwe a tšwela pele.

“Charlotte o ile a amogela thekgo ya mašelang a go ithuta Yunibesithing ya Wilberforce go la Amerika. E be e le Yunibesithi ya mathomo ya go hlongwa ke Maamerika a Maafrika.”

“Ge a le gare a ithuta, Charlotte o ile a kgatha tema dipolotiking. O ile a tsenela dikopano tša dipoledišano tša ditokelo tša botho. O tsene sekolo le morutegi wa bohlokwa wa *Pan-Africanist* e lego, W.E. Du Bois. O be a kgatha tema kerekeng ya bona ka mafolofolo.

Charlotte o kopane le monna wa gagwe, Marshall Maxeke, Yunibesithing ya Wilberforce.”

“Charlotte le Marshall ba ile ba boela ka Afrika Borwa go šoma bjale ka Baromiwa. Ba be ba nyaka go netefatša gore bana ka moka ba hwetša thuto ya maemo a godimo.

Kereke e ile ya ba thuša go thoma sekolo sa bana ba bathobaso ba Afrika Borwa kua Gauteng. Ba ile ba bitša sekolo se sa go atlega gore ke *Wilberforce Institute*.”

“Charlotte o be a tsepeletše kudu ditaba tša leago tšeo di amago basadi ba bathobaso. Godimo ga fao, o ile a kgatha tema mekgatlong ya basadi ba merafe ya go fapafapana.

O thušitše go rulaganya megwanto kgahlanong le melawana ya bokoloniale. O kgathile tema megwantong ya bašomi.

E be e le moetapele wa kereke, morutišigadi, mongwadi le molwela ditokelo. Mosadi wa seroto ka nnete!”

Busisiwe a ruma, "Ke ithutile ka Charlotte Maxeke ka lebaka la go re ke tlile mo sepetleleng se. Mathomong se be se bitšwa *Johannesburg Hospital*, efela se ile sa fetošwa gomme sa reelwa leina la Charlotte Maxeke ka ngwaga wa 2008."

"Ke mosadi wa bohlokwa mo go histori!" Khanyisa a realo.

"Ba swanetše go re ruta ka yena kua sekolong!" Nthuseng a realo.

Busisiwe o rile go dumelelana le basetsana, a ba laela,
“Šalang gabotse,” a realo a sepela.

“Re leboga go abelana le rena ka tsebo ya gago. Re tla
phela re gopola Mma Charlotte, Ngaka Maxeke,” Khanyisa a
realo.

“Le se lebale go re basadi ba bathobaso ba na le maatla!”
Busisiwe a laela a realo.

—Dipotšišo

1. Na Charlotte o belegetšwe kae?
2. Na o tsene sekolong sefe?
3. Na o be a opela le sehlopha sefe?
4. Na o bona e le kgopolo ye botse go fetoša leina la sepetlele?
5. Na Charlotte o nyetšwe ke mang?
6. Ke ka lebaka la eng Charlotte e le motho yo bohlokwa mo go histori?
7. Charlotte Maxeke o bontšhitše maatla a gagwe bjang?
8. Ke ka baka la eng batho ka dinako tše dingwe ba ipelaetša?

—Dipuku tšeo di lego mo tlhahlamano ye

- Andile Mji
- Asnath Mahapa
- Bongani Mayosi
- Charlotte Maxeke
- Mmantsane Moche Diale
- Mulalo Doyoyo
- Tebello Nyokong
- Tshilidzi Marwala

Kanegelo ye e hlamilwe le go ngwalwa ka polelo ya Setswana e le karolo ya didirišwa tša go bala tša protšeke ya Zenex Ulwazi Lwethu ya ngwaga wa 2020.